

Red – spontaneous organizations. This is the oldest type of organization, based on the force of influence and fear. Examples include mafia associations and gangs. Leadership is concentrated in the hands of the leader, and order is maintained through punishment.

Traditional Hierarchy (Amber). The Amber model is represented by stable social structures, such as religious institutions, the army, or the bureaucracy. Distinguishing features are strict adherence to rules, a clear division of roles, and subordination. The strength of these organizations lies in stability and predictability, but excessive rigidity often becomes an obstacle to innovative development. Typical examples are government agencies or large corporations of the mid-20th century.

Orange — achievement-oriented organizations. The orange paradigm dominates the modern business environment. It is based on values such as efficiency, competition and innovation. Management processes in such organizations are built on achieving goals, using KPIs and focusing on results. This approach has become a driver of significant human progress, but at the same time it has led to negative phenomena such as professional burnout, excessive individualism and neglect of business ethics. Examples of such organizations are General Electric or Microsoft during their periods of active development.

Green — pluralistic organizations. The green paradigm seeks to balance the shortcomings of the orange model, focusing on human values, a culture of trust and equality. In such organizations, employee participation in decision-making processes, social responsibility and environmental awareness play an important role. Particular attention is paid to the development of corporate values, teamwork and democratic approaches. However, excessive striving for consensus can lead to a slowdown in decision-making processes.

Turquoise - evolutionary organizations. The turquoise paradigm is an innovative approach that marks a qualitative leap in the development of organizational culture and consciousness. Its main principles are: Self-management, Integrity, Evolutionary goal.

Conclusion. Investigating types of organizations, Frederic Laloux argues that the future of organizations will be based on "turquoise" principles of management. In his book "Discovering the Organizations of the Future" he described real turquoise companies. It is based on the realization of human potential and harmony with the surrounding world or environment.

References

1. Frederic Laloux (2014), Reinventing organizations, available at: URL: <https://www.socialskills4you.com/wp-content/Reinventingorganization.pdf>

УДК 330

Пальчак Д.В., Синькевич Н.І.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

АНАЛІЗ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК СКЛАДОВА ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Palchak D.V., Synkevych N. I.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

ANALYSIS OF THE LIQUIDITY AND SOLVENCY OF AN ENTERPRISE AS A COMPONENT OF FINANCIAL STABILITY.

Ліквідність у широкому розумінні означає можливість швидкого перетворення активів на грошові кошти, тобто їхню здатність бути реалізованими без значних втрат

у вартості. Її можна розглядати з двох позицій: по-перше, як час, необхідний для продажу певного активу, і по-друге, як розмір коштів, які можна отримати від цього продажу. Ці показники взаємопов'язані, адже активи, що продаються швидко, зазвичай реалізуються із зниженням ціни. Отже, ліквідність характеризує спроможність підприємства оперативно перетворювати свої ресурси на гроші для виконання поточних зобов'язань. Залежно від ступеня цієї здатності, активи поділяють на високоліквідні, середньоліквідні, низьколіквідні та неліквідні.

Платоспроможність підприємства відображає його можливість своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, які вже настали, використовуючи наявні грошові ресурси — як у готівковій формі, так і на рахунках у банку. Високий рівень платоспроможності свідчить про фінансову стійкість підприємства, адже це означає, що ризик його неплатоспроможності або банкрутства є мінімальним.

Платоспроможність є більш узагальненим показником, який безпосередньо залежить від рівня ліквідності підприємства. Якщо компанія має значний обсяг високоліквідних активів, це забезпечує їй можливість своєчасно погашати зобов'язання, що, у свою чергу, свідчить про високий рівень її платоспроможності. Ліквідність активів поділяється на кілька ступенів, тоді як платоспроможність характеризується лише певним рівнем варіації. Водночас ліквідність пов'язана переважно з активами балансу, адже саме вони можуть бути конвертовані у грошові кошти, тоді як оцінка платоспроможності ґрунтується на аналізі як активів, так і пасивів підприємства.

Отже, ліквідність відображає можливість підприємства своєчасно розраховуватися за своїми короткостроковими зобов'язаннями, тоді як платоспроможність характеризує його спроможність підтримувати стабільну фінансову діяльність у довгостроковій перспективі.

Оцінка платоспроможності підприємства включає аналіз причин його фінансових труднощів. Зазвичай до основних факторів неплатоспроможності належать:

1. невиконання плану з виробництва та реалізації продукції, порушення структури чи асортименту товарів, зниження їх якості;
2. зростання собівартості продукції;
3. недоотримання запланованого прибутку;
4. відволікання коштів у наднормативні запаси сировини, матеріалів або готової продукції;
5. втрата каналів збуту та постійних покупців чи замовників;
6. неплатоспроможність самих покупців та замовників;
7. низька оборотність оборотного капіталу.

Зазвичай платоспроможність підприємства оцінюють за допомогою коефіцієнта покриття. Загальний коефіцієнт покриття демонструє прогнозовані платіжні можливості підприємства за умови погашення короткострокової дебіторської заборгованості (КДЗ) та реалізації наявних запасів, і розраховується за формулою:

Коефіцієнт покриття

$$= \frac{\text{Кошти} + \text{Короткострокові фінансові вкладення} + \text{КДЗ} + \text{Запаси}}{\text{Короткострокові зобов'язання}}$$

Нормальним вважається значення коефіцієнта не менше ≥ 2 , що означає: на кожную гривню короткострокових зобов'язань повинно припадати щонайменше дві гривні ліквідних коштів.

Коефіцієнт загальної платоспроможності показує, наскільки підприємство здатне покрити свої зобов'язання — як короткострокові, так і довгострокові — за рахунок

усіх наявних активів. Основним чинником його платоспроможності є наявність реального власного капіталу.

Цей показник часто використовують для оцінки надійності потенційних партнерів на основі аналізу їхньої бухгалтерської звітності. Він розраховується за формулою:

$$\text{Коефіцієнт загальної платоспроможності} = \frac{\text{Активи підприємства}}{\text{Зобов'язання підприємства}}$$

Нормальне значення коефіцієнта становить ≥ 2 , що свідчить про достатність активів для покриття подвійного обсягу зобов'язань.

Для підвищення коефіцієнта покриття підприємству слід збільшувати реальний власний капітал та обмежувати зростання позаоборотних активів і довгострокової дебіторської заборгованості. Цей коефіцієнт відображає прогнозовану платоспроможність підприємства на майбутній період.

При аналізі ліквідності доцільно враховувати не лише поточний обсяг ліквідних активів, а й прогнозовані зміни їх рівня в майбутньому. Про низький рівень ліквідності свідчить ситуація, коли потреба підприємства в грошових коштах перевищує реальні надходження.

Щоб оцінити достатність коштів для покриття зобов'язань, насамперед аналізують надходження від господарської діяльності та формування залишку коштів після сплати податків, обов'язкових платежів до позабюджетних фондів і виплати дивідендів.

Крім того, важливо ретельно досліджувати структуру кредиторської заборгованості підприємства, визначаючи, наскільки вона «стійка» (наприклад, борг постачальнику з довгостроковими партнерськими відносинами) або прострочена, тобто термін погашення якої вже минув.

Отже, ліквідність і платоспроможність є ключовими характеристиками фінансової стійкості підприємства. Їх аналіз дозволяє своєчасно виявити ознаки фінансових труднощів та оцінити ризики неплатоспроможності. Підвищення рівня ліквідності можливе завдяки раціональному використанню оборотних активів, прискоренню обороту коштів та удосконаленню фінансового менеджменту. Комплексний підхід до оцінки ліквідності та платоспроможності сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень і зміцненню фінансової стабільності підприємства.

Література

1. Синькевич Н. І. Конспект лекцій з дисципліни «Економічний аналіз» для студентів усіх форм навчання / Н. І. Синькевич. Тернопіль : Тернопільський національний технічний університет імені І. Пулюя, 2021. 100 с. URL: <https://dl.tntu.edu.ua/content.php?cid=231002>
2. Джей Джи. Різниця між ліквідністю та платоспроможністю. URL: <https://dovidka.biz.ua/riznitsya-mizh-likvidnistyu-ta-platospromozhnistyu/>
3. Макарець М., Макарець С. Показники оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства. URL: <https://surl.li/pdteuw>

УДК 001:001.891

Д.Р. Пасічник, ст.:гр. БП-31

(Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна)